
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף ל’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

AsherMillman@gmail.com

רב דקהל שערי תפילה

פאסאיק ניו ג'רזי

לעין ברוך בעודי בנייה ביום י"ה
by Mr. & Mrs. Dany Gross

www.dafaweek.org

507-DAF-WEEK

info@dafaweek.org

בענין יהרוג ואל יעבור באיסור עריות, אביזרי', ויבמה לשוק

• **ברמ"א** נפסק שהדין של יהרוג ואל יעבור בעריות לאו דווקא באיסור עריות המחייב כרת אלא גם באיסור לאו המחייב מלקות. וכמו למשל חיבוק ונישוק באשת איש (שלשיטת הרמב"ם הוא דאו' דרך חיבת ביאה עיין בהש"ך). אכן יש לחקור אם כוונתו שה"ה באיסור ביאה דאו' שאינו מחייבי כרת אלא ורק מחייבי מלקות כמו למשל גרושה לכהן שיש כאן איסור לאו דאו' ורק אינו חייב כרת. משמעות הש"ך הוא שגם באופן זה אמרינן יהרוג ואל יעבור ורק באיסור עריות דרבנן אמרינו שיעבור ואל יהרג. אכן **בהגהות רע"א** שם נקט שאפילו באיסור דאו', אם הוא רק מחייבי לאוין כמו גרושה לכהן אע"פ שיש כאן איסור ביאה מדאו' דינו שיעבור ואל יהרג ורק בחייבי כרת (אפילו רק אביזריהו) יש דין יהרוג ואל יעבור. [וכן נראה לי כוונת רע"א בדברי הש"ך]. ועל דרך זה נפסק **באגרות משה** שאין דין יהרג ואל יעבור בביאת בהמה אע"פ שהוי איסור ביאה דאו' כיון שאינו איסור ערוה ממילא אין כאן דין שיהרג ואל יעבור.

• והא דנקט הש"ך בסוף דבריו שבערוה מדרבנן הדין הוא שיעבור ואל יהרג, **בהריב"ש** מבואר שלא כדבריו ואין לחלק בין אביזריהו ואיסורי דרבנן (בערוה עכ"פ) ובשניהם יש דין של יהרוג ואל יעבור. ובאמת הוא דין תמוהה שעל איסור דרבנן יש דין שיהרג ואל יעבור.

• ונובע מכל הנ"ל נפק"מ גדולה באיסור יבמה לשוק אם יש דין יהרג ואל יעבור באשה זו. ותלוי לכ' בהגדרת איסור זו. וכזה נחקר **באתון דאורי'** אם יסוד איסור זה איסור אישות וממילא יש בו דין ערוה ונפק"מ לענין יהרוג ואל יעבור וגם לענין אין דבר שבערוה פחות משנים. והגם שרק איסור לאו אכן כיון שבמהותו איסור ערוה יש דין יהרוג ואל יעבור בין להש"ך ובין לרע"א. אכן אם הוא איסור ביאה בלבד לכ' תלוי במח' הש"ך ורע"א וכמו איסור גרושה לכהן הדיוט. ועיין **בשו"ת דברי יציב** שתלה חקירה הנ"ל בלשונוה הגמ' אם מיתה מפלת או נישואין הראשונים מפלת ע"ש.

• רמ"א יו"ד קנז' א'

• ש"ך שם אות י'

• הגהות רע"א שם

• אגרות משה יו"ד ב' קכז'
אות ו'

• שו"ת הריב"ש סימן רנה'

• אתון דאורי' אות ח'

• שו"ת דברי יציב אבן העזר
סימן קי'

העובדא שנאמן לומר שהיה תנאי בקידושין שאירי בסימן נ"ד שלעיל מזה שאיכא רגלים לדבר אבל בגרות ליכא רגלים לדבר).

ענף ו

ומה שפשוט לכתר"ה דבאונסין אותו לבא על הבהמה יהרג ואל יעבור לא ידוע לי בעניותי מנא ליה דלכאורה אף שהוא איסור חמור מאד ומחייבי סקילה, מ"מ אינו בכלל גילוי עריות דהא אין זנות לבהמה כדאיתא ביבמות דף נ"ט, ודין דיהרג ואל יעבור לא תלוי בחומר האיסור אלא באם הוא מגילוי עריות, ולכן גם רק חייבי כריתות כיון שהוא מעברות דגילוי עריות הם בדין יהרג ואל יעבור, ושבת אף שהיא מעברות היותר חמורות הוא בדין יעבור ואל יהרג, וא"כ גם בהמה כיון שאינו בשם זנות אינו בכלל גילוי עריות והוא ככל העברות שבתורה דאין בו דין זה כשהוא בצנעא אף שהוא איסור היותר חמור.

ורק לשיטת הרמב"ם פ"כ מסנהדרין ה"ג שמחייב מיתה באיש שאנסוהו לבא על הערוה מטעם שאין קישוי אלא לדעת, שכתב הכ"מ וטעמו הוא משום דלהתקשות אי אפשר לעשות באונס אלא שמוכרח להשיג תאוה ולהתרצות וזה סובר הרמב"ם שחייב גם מיתה אפילו באונס מיתה, מסתבר שיסבור הרמב"ם שגם אסור זה אף מעצם האיסור לא רק מהדין דיהרג ואל יעבור, דהא מדין זה לא היה חייב מיתה כדסובר הרמב"ם שם בה"ב, אלא צריך לומר שסובר דלהתרצות לעבור עברה אסרו בעצם לא רק מדין החדש דבג' דברים אלו, אך שבכל איסורין לא שייך זה דהא אפשר לעשות האיסור שלא ברצון עצמו אלא מצד ציוי המאנס, ולכן חייב מיתה כדן עובר על עצם האיסור מדעת עצמו שלא באונס, ולפ"ז אף אם ליכא דין דיהרג ואל יעבור בביאת בהמה מ"מ יהיה אסור וגם חייב מיתה כשיעבור באונס מעצם האיסור כיון דאין קישוי אלא לדעת שהוא בתאוה וברצון שזה לא הותר אף באונס מיתה להרמב"ם.

ועיין בחדושי רעק"א יו"ד סימן קנ"ז שכתב דאפילו בערוה דאורייתא דהיינו חייבי לאוין כיון שאין בה כרת יעבור ואל יהרג, ולמה שכתבתי אין זה להרמב"ם דלדידה כיון שמעצם האיסור אסור לו להתאוות ולהתרצות אף באונס מיתה יהיה אסור אף רק בחייבי לאוין ויתחייב גם מלקות כיון דאין

קישוי אלא לדעת. אבל כשהוא מקושה מצד שנתקשה לאשתו ואנסוהו לבא על הבהמה ועל חייבי לאוין גם להרמב"ם פטור וגם מותר כיון שאין בהן דין דיהרג ואל יעבור. ואולי מש"כ הש"ך שם סוף סק"י דבערוה דרבנן לכו"ע יעבור ואל יהרג ג"כ מודה דבחייבי לאוין ליכא דין דיהרג ואל יעבור דאין זה הגלוי עריות שנאמרו בהג' דברים כיון שאין בהן כרת כדכתב רעק"א, אבל הוא משום דלהרמב"ם אסור וחייב מלקות מעצם האיסור מצד דאין קישוי אלא לדעת שזה איכא אף בחייבי לאוין, שמ"מ בערוה דרבנן כגון שניות לא החמירו לאסור אף באונס הריגה ומותר אף להתאוות ולהתרצות מאונס מיתה, ואם נימא שבאיסורים דרבנן ליכא שם איסור על עצם הדבר אלא שהאיסור הוא מה שאינו שומע להחכמים לא שייך כלל להחמיר דהרי נמצא שאין התאוה שאנוס להתאוות, תאוה להאיסור כיון דבעצם אין זה דבר איסור, ומה שאינו שומע להחכמים הרי זה שייך לעשות שלא ברצון ותאוה, אך אף אם הם איסורים על הדבר כמו איסורים דאורייתא נמי ניחא משום דלא החמירו לאסור אף באונס הריגה אף שבאיסורים דאורייתא כה"ג היה אסור.

ושיטת מהנה אפרים שהביא כתר"ה שכתב בהלכות עדות סימן י"ג שלהעיד על האדם שהוא פסול לומר שהוא בן גרושה אינו נאמן ע"א, הוא מוכרח כדהוכיח הש"ש בשמעתא ו' פט"ו מהא דכתיב יכיר לחדש שהאב נאמן וא"כ מוכח דכל אדם אינו נאמן מדין ע"א באיסורין וגם באב הא שיטת הבה"ג הוא דרק ע"י הכרת בכורה נאמן וא"כ הוא או משום דלהעיד על האדם לפוסלו בעיני שנים, או מטעם שהוא נגד חוקת היתרא בעיני שנים כטעמי המחנ"א וזה דבר ברור ולא שייך להסתפק בזה דודאי בעיני שני עדים לומר על אדם שהוא חלל וממור, ולשון אם לא שנאמר שמבחנ"א אינו משום שמסתפק בהדין לומר דשמא נאמן ע"א לפסול האדם דהא הביא מסוגיא דקידושין דף ס"ו דבעי עדים אלא שספקו הוא שאולי הוא מטעם דנחשב דבר שבערוה, שלכן לא יהיה ע"א נאמן גם לומר על אשה שהיא גרושה לאוסרה לכהן כדהביא מריטב"א שלא כרמב"ם פט"ז מסנהדרין ה"ו שכתב שנאמן ע"א לומר כאשה זו היא גרושה, וע"ז כתב אם לא שנאמר להרמב"ם דאף שאינו דבר שבערוה ונאמן לומר שאשה זו היא גרושה מ"מ אינו נאמן לומר על אחד שהוא בן גרושה לפוסלו משום דלפוסלו בעיני שנים וכדכתב גם הש"ש להרמב"ם לחלק זה גם בסוגיא דקידושין.

ככל החמיכות והטעם מתערב בכלן כמו אם נער אותה וכלל את כלן בתוך הרוטב¹³.

ובבדוק זה ג"כ המים היוצאין מן היין כיון עממו הן ואסורין צהנאה. ואם מפני מערובת העקרין ההם אין להקל. דהא אמרי' צגמ' 14 דאלונתית של כותי אסורה צהנאה. והיא יין ומים ללוין ואפרסמון דעבדי לה לבי מסותא. וכן בשלוקת של כותי שדרכן לתת לתוכן יין או חומץ ששינו¹⁵ דאין אסורין אסור הנאה. וקיי"ל כחוקי' דאמר התם¹⁶ לא שנו אלא שדרכן אבל צידוע אסורין אפילו צהנאה ואע"פ שאין טעם היין נכר בהן ולא ממשו כדאמרי' התם הכא לא ידע ממשו וגם שאינו ודאי גמור שהרי פירשו המפרשים ז"ל¹⁷ דכל שהרוז עושין כן מקרי צידוע. ומורי"ם של כותי שמתר צהנאה¹⁸ ע"ג דהוי צידוע שהרי רובן מערבין צו יין אמרינן צגמרא¹⁶ משום דאין נותנין צו יין אלא לעצורי זוהמא ולא למתוקי טעמא אבל אלו המים שהעיקר הוא היין וגם טעם היין וריחו נשאר צו קצת ולזה אסורין אפילו צהנאה.

ואם מפני חולי שאין צו סכנה נראה שאין להתירו כלל ואפילו לחולי שיש צו סכנה נמי אסור דהא אסורי ע"ג הוא ואמרינן צפרק כל שעה¹⁸ צכל מתרפאין חוץ מעלי אשרה ומסקינן התם לעולם דליכא סכנה ואפי' הכי עלי אשרה לא דתייא רבי אליעזר אומר אם נאמר צכל נפשך¹⁹ וכו'. וכן נמי אמרינן התם כי אתא רבין אמר רבי יוחנן צכל מתרפאין חוץ מע"ג וגלוי עריות ושפיכות דמים. ואע"ג דסתם יינן אסורא דרבנן ומשום צנותיהן היינו משום צנותיהן אימסר מעיקרא דאלו משום יין שנתנסך הוי מעוטא דמיעוטא ומיהו משום צנותיהן לא היו אסורין אותה צהנאה כמו שלא אסרו פתן ושמן אלא באכילה אבל כדי שלא יבא להקל ביין שנתנסך לע"ג להחירו צהנאה אסוריהו גם צהנאה וכיון דמשום לתא דע"ג אימסר צהנאה נראה דאסור ליהנות ממנו אפילו צמקום סכנה דבשלש עצרות הללו לא שנה צעברה גופה ולא שנה אצקה של עצרה אין מתרפאין בהן כלל כדאמרינן בהן כלל כדאמרינן נמי

גבי גלוי עריות צפר' צן קורר ומורה²⁰ מעשה צאדם אחד שנתן עיניו צאשה והעלה לצו טינא צאו שאלו לרופאים וכו' תספר עמו מאחורי הגדר ימות ואל תספר עמו אחורי הגדר ואע"פ שאין צוה אסורא דאורייתא וכ"ש להווא לישנא דאמרינן התם פנויה הות. דבשלש עצרות הללו וצכל אצורייהו אין מתרפאין כלל ואפי' צמקום סכנה.

ואע"פ שצשאר אסורי הנאה דרבנן כגון חמץ שעבר עליו הפסח וכלאי הכרס שצחובה לארץ מתרפאין מהן אף צחולי שאין צו סכנה כמו שמתרפאין צאסורי הנאה דאורייתא שלא כדרך הנחתן לפי שאין אסורין שלא כדרך הנחתן אלא דרבנן כדאמרינן התם²⁰ מידי דרך הנחתן קא עבדנא כמו שכתוב כל זה להרמזין ז"ל צספר תורת האדם²¹ וכן הסכימו האחרונים ז"ל²². ולפי זה נראה שאפילו צמקום חולי שיש צו סכנה אין מתרפאין ממתם יינן ולא מן המים האלו הנעשין ממנו. אלא שנראה מלשון מורינו הר"ר נסים ז"ל צפרק כל שעה²³ דסתם יינן הוא כשאר אסורי הנאה דרבנן ושלדברי המתירין צשאר אסורי הנאה דרבנן להתרפאות מהן צחולי שאין צו סכנה גם צסתם יינן מותר להתרפאות צהנאתו²⁴. אלא שהוא נסתפק לאסור צכל אסורי הנאה של דצריהם דרך הנחתן צחולי שאין צו סכנה אע"פ שצאסורי הנאה של תורה מותר שלא כדרך הנחתן²⁵. וא"כ יאל מדברי כלן לאסור צחולי שאין צו סכנה הנחת סתם יינן או המים הנעשין ממנו. ולפי מש"כ למעלה אפשר שאף צחולי שיש צו סכנה אסור כיון שמתמת יין נסך ודאי נאסר צהנאה. גם אפשר שמה שהציא הר"ן ז"ל סתם יינן²⁶ עם אסורי הנאה דרבנן צדין זה אגב שיטפא נקטיה והרמזין ז"ל צספר תורת האדם לא נקט אלא כגון חמץ שעבר עליו הפסח וכלאי הכרס צחובה לארץ. ודע שאף אם נאמר שאין סתם יינן צכלל אסורי ע"ג אלא צכלל אסורי הנאה של דצריהם ונתייר להתרפאות חולי שאין צ"ס צאסורי הנאה של דצריהם ולמנקט קולי דמר וקולי דמר מ"מ לא הותר אלא הנא' אבל אכיל' או שתי' אין לנו וכו' הרמזין ז"ל צפירוש²⁷.

סימן רנו

דבר זה מחלוקת קדומה צין החכמים ז"ל זה אוסר זה ממיר, ועשו כדברי האחד להקל, מפני שהיה רבם או שחכמי המקום נטו אחר דעתו, צנגון זה מניחין אותם על מנהגם אע"פ שיש הרבה מקומות שנהגו לאסור כהיה דמגרומתא דרב

עורד שאלת במקום שנהגו התר אם ראוי למחות באותו המנהג ולאסור אותו לגמרי.

נראה שראוי לצטל המנהג הוא כדאמרינן צפ"ק דר"ה¹ כי נהגו צמקום אסורא מי צצקינן להו. ואם היה

ע"ז כז, א כתב להדיא כן גם צסתם יינן, וראה הערה 26. 25 בחי' הרא"ה ע"ז שם מביא כן בשם איכא מ"ד, וכתב על זה ולא מיחזור. וראה רא"ה בבדק הבית ב"ג ש"ז (דף פט) וחי' הריטב"א ע"ז מ, ב. ועי' ר"ן ע"ז שם, ומהר"ם חלאה פסחים שם, ובשו"ת רמ"א סי' קכד. 26 בר"ן על הרי"ף שלפנינו ובהי' שם לא נזכר סתם יינן, אותם הדברים נמצאים גם בר"ן ע"ז כח, א (ט, א), וגם שם לייתא יין נסך. *27 ב"י וד"מ ורמ"א יר"ד סי' סנה. רנו 1 טו, ב.

13 א ע"י שו"ת חלקת יואב יור"ד סי' טו אות ו ד"ה אך כ"ז. 14 ע"ז ל, א. 15 שם לה, ב (פ"ב מ"ז). 16 לת, ב. 17 רש"י ע"ז שם ד"ה ומאי, חי' הראב"ד שם, ר"ן שם. 18 פסחים כה, א. 19 דברים ה, ה. 20 סנהדרין עה, א. 20 א פסחים כה, ב. 21 בכתבי רמב"ן ח"ב עמ' לו. 22 חי' הרא"ה ע"ז כז, א, וכן בחי' המיוחסים לריטב"א פסחים כה, ב ד"ה איכא דאמרי בשם הריטב"א, וכ"כ בשו"ת תשב"ץ ח"ג סי' נח. 23 שם בפירושו על הרי"ף סי' תשי ד"ה וראיתי (ו, ב) ובהי' שם ד"ה מודי. 24 בחי' הרא"ה

אתרון

כלל ח

דאורייתא לג

ומשום דאשכחן ציאה גומרת לא נאמר שמקנה מחלת קניין עכ"ל ונראה מדברייהם אלה שנשאר אישות קלוש מן הבעל והיבט נביאחו גומר את האישות הזה ועל כרחק ז"ל שזה האישות הנשאר מן הבעל מיד אחרי מיתתו הוא נתרוקן מן הבעל ליבט ואיסורה לשוק אחרי מיתת הבעל הוא מכח היבט וכמו שז"ל לדנו למעלה לומר כן דאין לומר דגם אחרי מיתת הבעל האישות הנשאר מחייבסת לבעל ולא ליבט דא"כ איך יפרנסו החוס' הג"ל את דברי הש"ס קידושין י"ד א' וגיטין פ"ג צ' הג"ל שמשורש בהם שהיבט הוא האוסר ולא הבעל ודו"ק:

דהנה מה שנסתפקתי ג"כ אם איסור יבמה לשוק איסור ציאה בעלמא הוא או הוא מכח אישות דבר זה יש בו נפקותא לדינא לענין יהרג ואל יעבור ולענין איך דש"ע פחות משנים דאי נימא דאיסור יבמה לשוק מכח אישות הוא י"ל דאיסורה איסור ערוה ואף שאסורה רק בלאו עכ"ז כיון שאיסורה מחמת אישות הרי זו ערוה אלא שערוה זו עונשה לאו וע"כ כיון שהיא ערוה דינה שפיר כשאר עריות לענין יהרג ואל יעבור ולענין איך דש"ע וכו' אצל אם איסורה איסור ציאה בעלמא הוא לא מחמת אישות ה"ל איסור גרידא ואין צו דין ערוה כלל ועיין חוס' יבמות דל"ו ע"ב ד"ה הא לא שהה דאהא דאמר' החס דיבמה שהולידה בן ומת הבן בתוך ל' חוששין שמא הוא נפל וזריכה חליצה הקשו הם ו"ל דמדוע לא אזלי בתר רובא דרוב נשים וולד מעליא ילדן ומירצו וו"ל ואור"י דחיישי למיעוט מצוי כזה כמו צמים שאין להם סוף

קונטרס אחרון

25. רמדה שהבאתי בפנים רא"י מתוס' יבמות ל"ו ב' ד"ה הא דיבמה לשוק אינה ערוה ע"ש נ' דיש לרחות דיבמה לשוק יש ספק אם האיסור מכח אישות שאישות הבעל לא נסתלק עדיין לגמרי וניתק ממיחה ללאו וממילא דחשיבא ערוה כאשר איש ע"י בפנים א"ד איסור גרידא הוא ואין כאן אישות כלל וממילא אינה ערוה והנה אם נאמר דהאיסור מפאת אישות קלוש שנשאר א"כ כשעברה ונישאת לשוק ראוי לומר דפקע האישות לגמרי והיא מותרת מעתה כמו במגרש חוץ מפלוני (לר"א) לר"א ונישאת לאחר דפקע אישות הראשון לגמרי ע"י נישואי האחר ואם גירשה האחר או מת מותרת גם לאותו פלוני כמבואר ר"פ המגרש אלא דלא דרשינן טעמא דקרא להקל וע"כ אין מה שנישאת מתיר דאולי איסור יבמה לשוק הוא כפשוטו איסור גרידא ואין לנשואין ענין כלל להחיר ועכ"ז בלא נישאת שפיר י"ל דלענין נאמנות מתמרינן להצריך שנים כדבר שבערוה דלחומרא הרי דרשי טעמא דקרא כמבואר אצלי בחירוש' במ"א בארוכה וא"כ שמה הטעם מפאת אישות קלוש הנשאר והרי הוא ערוה וכנ"ל והנה ביבמות שם איירי בילדה ונישאת לאחר ומת וולד תוך ל' ע"ש וע"כ שפיר הקשו החוס' דאין לחוש למיעוט דלאו בר קיימא מפאת חומר ערוה דממ"ג אם איסורה איסור גרידא הרי אינה ערוה כלל ואם איסורה מפאת אישות א"כ אחרי שנישאת הרי שוב לגמרי מותרת דפקע האישות וכנ"ל ודו"ק וא"ל דיבמה לשוק הא הוי ספק אי חפסי קידושין כמבואר ביבמות (צ"ב ב') ואכתי מאי הקשו דו"א דע"כ הוי ס"ס לענין חומר ערוה דשמה אין האיסור מפאת אישות ואינה ערוה ואח"ל שהאיסור מפאת אישות שמה הקידושין תופסין והותרה כבר וא"כ בצירוף רוב דוולד מעלי ילדן שוב היל מיעוטא דמיעוטא ואין לנו רא"י לחוש בערוה רק לחד מיעוטא אבל לא למיעוטא דמיעוטא ע"ה בתוס':

דברי

אבן העזר סימן קי

יצ"ב

רפא

דמה נצח שנישואין הראשונים מפילין סו"ם עכשיו הוא לוקח אלמנה, ועיין בחוס' שם שממהו ללהחמיר הוא דאמר הכי אכל להקל לא אשכחן, ומירצו דבלא"ה פריך לה מגופה עיי"ש. וההכרח להסביר לפי ההו"א, דכלל קידושין שאדם מקדש יש נצח גם קידושי אחיו, ורק נהיט בניס וממ נפקעו גם קידושי האם ובלא הניח בניס נשמירו קידושין הראשונים והן שמפילים אותו לפני האם, ומנאל שלמפרע משעת הקידושין כבר נקדשה ליבס זה וממילא לית צה איסור אלמנה לדידה כיון שהימה אז נמולה. משא"כ למ"ד מימה מפלת שאז נולד איסור חדש ואין לאח שום שייכות בקידושין הראשונים.

זב"א דהנה יסוד פלוגתא הרמ"א ומהר"ם היא, אס הא דאוקמינן אחוקה היינו לענין עגס מציאות הדבר או לענין ההלכה ודין החורה. ולמשל נצח ספק טריפה, דאחמול שמינו חלצה ולא היה כאן ספק טריפות ועכשיו שנשחטה נולד לנו ספק שנטרפה, ס"ל למהר"ם דהא דאוקמינן אחוקמה היינו דכמו שנמציאות עד עכשיו הימה נחוקת שאינה טריפה כך גם עמה עומדת באותה מציאות, והמציאות שלא נטרפה קובעת צה היתאר, וזה שייך גם מחיים דאף שאסורה משום אבמה"מ מ"מ שייך לקטע המציאות שאינה טריפה. ודעת הרמ"א דכיון שמחיים הימה אסורה, יהיה מאיזה טעם שיהיה משום אבמה"מ או משום איסור שאינו זכות, סו"ם היה על הבהמה שם איסור ויש לנו לומר שגם עכשיו נשאר צה שם איסור, דלא אזלינן בתר המציאות אלא בתר שמה דאיסורא ושם איסור חד הוא. ומצינו בנחומים כ"ד ע"ב דאפילו בהזחוק בטעות הו"ל חוקה, שאמר להם הרי אחס בחוקתכם צמה היחס אולכיס גבולה נקדשי הגבול אף כאן נקדשי הגבול עיי"ש [ועיין בחו"ש ס"י י"ח אות כ"ט ובשו"מ צית יחזק אהע"ו ח"א ס"י ס"ח אות א'], הרי דלא אזלינן לענין חוקה בתר מציאות הדבר בלבד, וה"נ דכוחמה שההלכה והדין תורה קובע את גדר החוקה, וכיון שהיה אסור עד עכשיו נשאר באיסורו גם להבא. ורק נשחטה צהיתר יש עליה דין של היתר ובחוקת היתר עומדת עד שידוע לך צמה נטרפה, משא"כ נולד צה ריעותא מחיים קודם השחיטה.

ובערתה שפיר מחלק מהר"ם צין איסור טריפה לאיסור יצמה לשוק, דבשלמא נטרפה אף שנוול ריעותא מחיים אוקמינן שפיר אחוקמה שלא הימה טריפה, מה תאמר והלא עכ"פ בחוקת איסור עומדת לענין אבמה"מ, מה נצח הלא הך איסורא כבר חלף ועבר עם השחיטה ועכשיו נולד איסור חדש של טריפות, ולענין זה יש לה חוקת היתר שנמציאות לא נטרפה. משא"כ ציבמה לשוק, אפילו אס נאמר דאין מחויקין מאיסור לאיסור הלא למ"ד וישואין הראשונים מפילים הך איסורא דלאחר מימה הוא גופא איסורא דמחיים, דאיסור אשח איש שחלה משעת נשואין הראשונים נמשך כל הזמן והיא שנותנת עליה איסור יצמה לשוק לאחר מימה, וזה חלק מאיסור אשח איש דמחיים ולא דבר נפרד ונבדל ממנו.

וי"ש לומר דמשו"ה פליגי אביי ורבא על רבה דס"ל שגשואין הראשונים מפילים ולא שייך חוקת היתר לשוק, ורבה ס"ל דמימה מפלת והרי נולד ספק באיסור חדש ומשו"ה שפיר מוקמינן לה בחוקת היתר נגוע לאיסור זה, [וע"ע שם שמעמחא שמעמחא ה' פ"ה]. וא"ש שיטת מהר"ם מלובלין דלענין טריפות מוקמינן בחוקת היתר לכו"ע ודו"ק.

שבתי וראיתי מ"ש החוס' ביצמות ל"א ע"א ד"ה ואין קסנר האי חנא מימה מפלת וזה צפירכא דאבי

ר' ובזה נראה לתרן דברי מהר"ם מלובלין שהציא הש"ך ציו"ד ס"י נ' סק"ג. דברמ"א שם ס"א, כל מקום שאין יכולין לתלות שנעשה לאחר שחיטה וכו' הרי הוא כספק טריפה ואוסרין אותה, ולא אמרינן נשחטה הותרה אלא דבר שנוכל לומר שנעשה הריעותא לאחר שחיטה דלא יאחזה מחוקמה מחיים. ומקור הדברים דרכי משה ס"י ל"א [אות א'] מהחוס' יצמות דף ל' ע"ב, דנגמ' שם ואילו צגרושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה לא קמי מאי טעמא, אמר רבה אשה זו בחוקת היתר לשוק עומדת (פרש"י קודם לכן אס ימות בעלה שהרי צרת ערוה הוא) ומספק אהה צא לאסורה אל תאסרנה מספק, א"ל אביי אי הכי בקידושין נמי נימא אשה זו בחוקת היתר ליבס עומדת וכו' עיי"ש. והקשו החוס' דהכא מוקמינן אשה בחוקת היתר לשוק לע"פ שנעשה שנוול הספק הימה עומדת בחוקת איסור שנעלה עדיין חי, ובפ"ק דחולין אמרינן צמה צהייה בחוקת איסור עומדת עד שידוע לך צמה נשחטה נשחטה בחוקת היתר עומדת עד שידוע לך צמה נטרפה, ומשמע דוקא לענין ריעותא דאחיליד אחר שחיטה וכו' אבל אס נולד הספק מחיים כגון ספק דרוסה לא משום שנעשה שנוול הספק הימה עדיין בחוקת איסור וכו' עיי"ש. ומה הוכיח הרמ"א את דינו דהואיל והיה כאן ריעותא צרורה מחיים אין להכשיר.

והקשה עליו צשו"ת מהר"ם לובלין ס"י ס"ו דהלא אדרבה החוס' שם דחו חילוק זה מההוא דפרק ד' אחין ומירצו דספק דרוסה שאני הואיל וצחיחא, ומסקנת החוס' הוא דאפילו היכא דנעשה הריעותא מחיים אפ"ה יש להעמיד בחוקת היתר עיי"ש. וכחצ הש"ך ליישב דעת הרמ"א דהחוס' כתבו כן לרבה דאמר אשה זו בחוקת היתר עומדת וכו', אבל אביי הא חקשי ליה לרבה חמס וכו' ומסקנא אביי ורבא דלא מוקמינן אשה בחוקמה, א"כ החוס' דמדמי דין זה לנשחטה הותרה מוכח דכי היכי דלא מוקמינן אשה זו בחוקת היתר ה"נ לא אמרינן נשחטה הותרה היכי דאחיליד ריעותא מחיים עיי"ש. וצריך להבין שיטת מהר"ם לובלין שמיאן צה וחולק על הרמ"א, והלא חוינן להדיא צגמרא דאביי ורבא חולקין על רבה.

